Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Elin Jones AC, Llywydd

National Assembly for Wales
Elin Jones AM, Presiding Officer

At: Arglwyddi Cymreig

20 Hydref 2016

Annwyl Gyfaill

Mesur Cymru 2016 - gwelliannau arfaethedig

Yn dilyn dadl ail ddarlleniad Mesur Cymru yn Nhŷ'r Arglwyddi yr wythnos diwethaf, hoffwn dynnu eich sylw at fy argymhellion o ran y gwelliannau rwyf wedi'u cyhoeddi heddiw. Rwy'n gobeithio y byddwch yn ystyried cyflwyno'r rhain yng nghyfnod y Pwyllgor dros yr wythnosau nesaf.

Fel yr amlinellais yn fy llythyr dyddiedig 5 Hydref, er fy mod yn croesawu'r cynnydd a wnaed ar y Mesur hyd yn hyn, mae rhai materion y mae angen eu datrys o hyd. Mae'r gwelliannau rwyf wedi'u cyhoeddi yn canolbwyntio ar sicrhau bod cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad yn glir, yn ymarferol ac nad yw'n gam yn ôl o ran y setliad presennol.

Yn benodol, mae'r gwelliannau'n mynd i'r afael â mynegiad statudol y confensiwn sy'n gofyn am gydsyniad y Cynulliad; yn adfer gallu'r Cynulliad i ddileu neu addasu swyddogaeth un o Weinidogion y DU, lle mae gwneud hynny yn atodol neu'n ganlyniadol (yn unol â phenderfyniad y Goruchaf Lys ynghylch Deddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012); dileu'r gofynion cydsyniad newydd a osodir gan y Mesur lle mae'r Cynulliad yn dymuno effeithio ar swyddogaethau cyrff cyhoeddus sydd heb eu datganoli; a chaniatáu i'r Cynulliad ychwanegu at y rhestr o 'bersonau perthnasol' sy'n derbyn cyllid yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.

Rwy'n falch o weld bod yr adroddiad rhagorol gan Bwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol y Cynulliad, a gyhoeddwyd ar 6 Hydref, hefyd yn mynegi'r farn bod yn rhaid mynd i'r afael â'r materion hyn. Mae ei argymhellion arwyddocaol yn cynnwys cefnogi gwelliannau penodol yr wyf wedi'u cyhoeddi'n flaenorol.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
Swyddfa.Breifat@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru
0300 200 6232

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
Private.Office@assembly.wales
www.assembly.wales
0300 200 6232

Mae'r dogfennau atodedig yn cynnwys nodiadau briffio a nodiadau esboniadol ynghylch y newidiadau rwy'n eu cynnig, ynghyd â'r gwelliannau drafft eu hunain.

Rwy'n gobeithio y bydd yr awgrymiadau hyn yn cyfrannu at y ddadl bwysig ynghylch setliad cyfansoddiadol Cymru yn y dyfodol. Os hoffech drafod neu gael unrhyw fanylion pellach, mae croeso i chi gysylltu â'm swyddfa.

Yn gywir

Elin Jones AC
Llywydd

Materion y mae angen rhoi sylw iddynt

Cydsyniad y Cynulliad: Y confensiwn ynglŷn â'r Senedd yn deddfu ar faterion datganoledig – cymal 2

Dyma egwyddor gyfansoddiadol bwysig: dylai'r Cynulliad gydsynio i unrhyw newid yn ei bwerau.

Ni fydd Cymal 2 fel y'i drafftiwyd yn sicrhau sail statudol gadarn ar gyfer y confensiwn cydsyniad deddfwriaethol. Mae Cymal 2 yn cynnwys darpariaeth na fydd Senedd y DU "fel arfer" yn deddfu ar faterion datganoledig heb gydsyniad y Cynulliad. Mae'r defnydd a wneir o'r gair "normally" yn anfoddhaol gan fod modd ei ddehongli'n eang. Mewn amgylchiadau eithriadol yn unig y dylai Senedd y DU ddeddfu ar ran y Cynulliad heb ei gydsyniad, a dylid pennu'r amgylchiadau hynny.

Ni ddylai'r trefniadau cydsyniad deddfwriaethol statudol rhwng y Cynulliad a'r Senedd fod yn gulach na chwmpas y confensiwn rhynglywodraethol sydd ar waith ar hyn o bryd.

Yn yr un modd, dylai'r Cynulliad roi ei gydsyniad cyn datganoli'r pŵer i amrywio cyfradd y dreth incwm.

Dylid bod angen cydsyniad pan fydd materion:

(a) o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad;

(b) yn addasu cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad;

(c) yn addasu swyddogaethau'r Cynulliad; a

(d) yn addasu swyddogaethau aelodau o Lywodraeth Cymru (Gweinidogion Cymru yn bennaf) pan fo swyddogaethau o'r fath o fewn meysydd datganoledig.

Hoffwn gael mwy o sicrwydd ynghylch pryd y mae angen cydsyniad y Cynulliad, gan gynnwys ymrwymiad y bydd Llywodraeth y DU yn parhau i gydymffurfio â'r gofynion anstatudol am gydsyniad fel y disgrifir yn nodiadau cyfarwyddyd Llywodraeth y DU ar ddatganoli.

Cydsyniad Gweinidogion y Goron – Atodlen 2 paragraffau 8 i 11

Mae Atodlen 2 o Fil Cymru yn cynnig Atodlen 7B newydd i Ddeddf Llywodraeth Cymru sy'n gosod cyfyngiadau cyffredinol ar gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Yn rhan o hyn mae meysydd lle y mae angen cydsyniad Llywodraeth y DU – neu Weinidogion y Goron – cyn y caiff y Cynulliad effeithio ar swyddogaethau "awdurdodau a gedwir yn ôl", hynny yw, Gweinidogion y DU, adrannau Llywodraeth y DU ac awdurdodau cyhoeddus eraill (ac eithrio Awdurdodau Cyhoeddus Cymru).

Bu gwelliant sylweddol ers i'r Mesur drafft gael ei gyhoeddi y llynedd ac mae llawer o'r gofynion am gydsyniad o dan y setliad presennol wedi'u dileu. Fodd bynnag, ceir rhai meysydd lle mae'r newidiadau a gynigir yn y Mesur yn gam yn ôl o gymharu â chymhwysedd presennol y Cynulliad, ac rwyf o'r farn y dylid ystyried y rhain eto.

Byddai'r Mesur yn dileu gallu'r Cynulliad i ddileu neu addasu swyddogaeth un o Weinidogion y DU, lle byddai gwneud hynny yn atodol neu'n ganlyniadol. Rwy'n pryderu'n fawr y byddai effaith hyn yn gam yn ôl o gymharu â chymhwysedd presennol y Cynulliad ac y byddai, i bob pwrpas, yn gwrthdroi penderfyniad y Goruchaf Lys yn yr achos a oedd yn ymwneud â Deddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012 lle nad oedd angen cydsyniad un o Weinidogion y DU os oedd dileu pwerau yn ganlyniad i brif ddiben y Mesur yn unig.

Hefyd, byddai'r Mesur yn cael gwared ar allu'r Cynulliad i ddileu neu addasu swyddogaethau penodedig un o Weinidogion y DU mewn meysydd datganoledig sy'n arferadwy ar ôl mis Mai 2011 – yn benodol swyddogaethau Gweinidogion y DU o ran y Gymraeg. Un enghraifft o effaith y cam hwn yn ôl yw y byddai llawer o elfennau o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, o dan y Mesur, yn gorfod cael cydsyniad Llywodraeth y DU cyn y gellid eu pasio gan y Cynulliad.

Hefyd, byddai'r Mesur yn cyflwyno cyfyngiad newydd, a fyddai'n atal y Cynulliad rhag effeithio mewn unrhyw ffordd ar swyddogaethau awdurdodau eraill a gedwir yn ôl (ac eithrio Awdurdodau Cyhoeddus Cymru, ee y DVLA, Gwasanaeth Erlyn y Goron, y BBC, yr heddlu). Ar hyn o bryd nid oes cyfyngiad o'r fath, ac rwy'n pryderu y gallai'r Mesur, fel y'i drafftiwyd, rwystro'r Cynulliad rhag ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau a gedwir yn ôl gydymffurfio â'r gyfraith gyffredinol sy'n gymwys yng Nghymru. Er enghraifft, ar hyn o bryd caiff y Cynulliad osod dyletswydd y dylai pob gweithle yng Nghymru arddangos arwyddion "dim e-sigarénnau", a byddai'n rhaid i awdurdod a gadwyd yn ôl, fel y DVLA sydd wedi'i leoli yn Abertawe, gydymffurfio â'r ddyletswydd honno. O dan y setliad newydd arfaethedig byddai angen cydsyniad Llywodraeth y DU.

Darpariaethau Ariannol – Diwygio Atodlen 2 mewn perthynas â Chymal 13:

Mae paragraff 7 o Atodlen 7B yn pennu'r adrannau hynny o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 y bydd gan y Cynulliad gymhwysedd i'w haddasu. Mae paragraff 7(2)(d) yn cyfeirio'n benodol at yr adrannau hynny o Ran 5 o Ddeddf 2006 y mae modd eu haddasu heb gyfyngiad.

Fel y mae ar hyn o bryd, nid yw hyn yn cynnwys adrannau 120(1) nac 124(3) o Ddeddf 2006, sy'n darparu ar gyfer 'personau perthnasol' – a elwir hefyd yn 'gyrff a ariennir yn uniongyrchol' ('direct funded bodies') fel Swyddfa Archwilio Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – sy'n cael cyllid yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.

Bwriad hyn yw galluogi'r Cynulliad i alluogi corff sy'n annibynnol ar Lywodraeth Cymru i fod yn annibynnol yn ariannol, lle tybir bod hynny'n briodol. Byddai angen Deddf Cynulliad i ddefnyddio cymhwysedd o'r fath i ddiwygio'r cymalau hyn yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 i ychwanegu at y 'personau perthnasol', ac nid penderfyniad i'w wneud ar chwarae bach mo hynny. Byddai'n destun proses drylwyr o ymgynghori a chraffu.